

Hoge commissaris te Djakarta (Hirschfeld) aan minister van Uniezaken en Overzeese Rijksdelen (Maarseveen), 11 juli 1950

Het Kabinet heeft gisteren de slotnota's inzake het zelfbeschikkingsrecht in Indonesië vastgesteld. Wij verzoeken U de Engelse vertaling te Uwent te verzorgen.

Hier volgt de tekst van de brief aan Hatta:

'De Nederlandse Regering dankt Uwe Excellentie voor Haar brief van 29 juni 1950 betreffende de verwezenlijking van het zelfbeschikkingsrecht in Indonesië

Zij heeft met belangstelling kennis genomen van de daarin vervatte nadere uiteenzetting van het standpunt der Regering van de Republiek der Verenigde Staten van Indonesië ten aanzien van dit onderwerp.

De Regering van de RVSI moge er zich van verzekerd houden dat de Nederlandse Regering begrip heeft voor de moeilijkheden waarvoor de Indonesische Regering zich in verband met de staatkundige ontwikkelingen in Haar land sedert de Soevereiniteitsoverdracht ziet gesteld, al blijft de Nederlandse Regering het betreuren, dat de Regering van de RVSI van mening is, dat zij aan de overeengekomen regeling omtrent het zelfbeschikkingsrecht niet onverkort uitvoering kan geven.

De Regering der RVSI meent in dit verband een beroep te kunnen doen op de clausule 'rebus sic stantibus'. Deze clausule mag naar algemene opvatting slechts in zeer uitzonderlijke omstandigheden, die onafhankelijk van de partij, die daarop beroep doet, zijn ingetreden, worden ingeroepen. Zelfs wanneer op meergenoemde clausule terecht beroep mocht worden gedaan, brengt zulks voor de betrokken partij de verplichting mede zich tot de wederpartij te wenden met het verzoek wijziging te brengen in de gesloten overeenkomst voorzover zulks onvermijdelijk is geworden. Met name zal het die partij dus niet vrij staan zich zelf, met een beroep op de clausule, zonder meer van enige verplichting ontslagen te verklaren.

Intussen heeft de Nederlandse Regering er akte van genomen dat de Regering der RVSI op het standpunt staat, dat artikel 2 der Overgangsovereenkomst in elk geval behoort te worden nagekomen naar de ratio dier bepaling.

De Regering der RVSI is daarbij met de Nederlandse Regering van mening dat op de UNCI ten deze een zelfstandige taak rust. In hoeverre de aanbevelingen van de UNCI bindend zijn, is een vraag, die de Nederlandse Regering op dit ogenblik meent te kunnen voorbijgaan, omdat de Regering der RVSI van mening is, dat zodanige aanbeveling niet zou kunnen opgevolgd worden, indien deze tot chaos in Indonesië zou leiden. Indien de Regering der RVSI een niet opvolging van aanbevelingen van de UNCI wil beperken tot deze buitengewone omstandigheden en daarover casu quo overleg met de Nederlandse Regering wil voeren, behoeft tegen deze beperking zijdens de Nederlandse Regering geen bezwaar te bestaan.

De Ned. Reg. heeft met grote belangstelling ervan kennis genomen dat verwezenlijking in principe van artikel 2, lid 1, der Overgangsovereenkomst in een unitarisch Indonesië een zo groot mogelijke autonomie der onderdelen zal medebrengen, al heeft Zij in de brief van Uwe Excellentie geen nadere aanduiding van de inhoud dier autonomie vermogen aan te treffen. De Ned. Reg. volgt in dit opzicht daarom met belangstelling de in gang zijnde ontwikkeling.

Wat betreft de tenuitvoerlegging van het tweede lid van meergenoemd artikel 2, legt de Regering der RVSI blijkens Haar brief, de beslissing bij de Constituante, welke de bevoegdheden van de autonome gebiedsdelen zal bepalen. Het zal der Regering der RVSI niet ontgaan zijn, dat de UNCI blijkens haar antwoord aan de Ned. Reg. d.d. 24 Juni 1950 ten aanzien van de rechtens op grond van het bepaalde in artikel 2 der Overgangsovereenkomst bestaande situatie, zich gerechtigd acht om de Regering der RVSI aan te bevelen dat een plebisciet ware te houden over de vraag of enig gebied autonome bevoegdheden moet hebben, en dat, indien er een plebisciet

wordt gehouden en de wenselijkheid tot vorming van een autonoom gebiedsdeel daardoor zou komen vast te staan, dit gebiedsdeel - ongeacht of het staat of provincie zal heten - het recht zou hebben als bedoeld in het tweede lid van artikel 2 der Overgangsovereenkomst.

De Ned. Reg. moet haar standpunt, dat overeenkomt met het standpunt der UNCI, ten deze handhaven.

Aan de Nederlandse Regering is iedere neiging vreemd om zich na de Soevereiniteits overdracht in te laten met interne Indonesische aangelegenheden. Niets ware Haar liever geweest dan dat, na de afsluiting van de RTC-overeenkomst en de overdracht van de Soevereiniteit, beide partijen er zich toe hadden kunnen bepalen haar eigen aandeel in de uitvoering van deze overeenkomsten naar vermogen te volvoeren. Zij vertrouwt, dat ook de Indonesische Regering deze mening is toegedaan.

De Nederlandse Regering ziet daarom onder de door de Regering der RVSI gereleveerde omstandigheden met grote belangstelling tot hoe de Indonesische Regering, zowel voor wat betreft het bepaalde in het eerste als in het tweede lid van artikel 2 der Overgangsovereenkomst, uiteindelijk de hier bedoelde materie zal regelen. Zij moge zich voorbehouden om, wanneer daartoe nader aanleiding zou bestaan, zich terzake tot de Indonesische Regering te wenden.'

Hier volgt de brief aan de UNCI:

'De Nederlandse Regering dankt de UNCI voor haar brief d.d. 24 Juni 1950 betreffende het zelfbeschikkingsrecht in Indonesië. Zij heeft met belangstelling en waardering van de inhoud daarvan kennis genomen.

Het lijdt - ook naar de mening der Nederlandse Regering - geen twijfel dat de nakoming der ter RTC gesloten overeenkomsten in de eerste plaats zaak is van partijen en voor haar verantwoordelijkheid komt. Dit neemt evenwel - naar de Nederlandse Regering meent - niet weg dat een toezien op de nakoming der overeenkomsten door partijen, welk toezicht aan Uw Commissie ter RTC is opgedragen, als een zelfstandige taak mag worden beschouwd, welke zich uitstrekt over de vraag of en hoe de getroffen overeenkomsten door partijen worden nagekomen.

Wat betreft de procedure, voorzien in artikel 2 der Overgangsovereenkomst, meent de Nederlandse Regering, mede gezien de bij de totstandkoming van dit artikel ter RTC gehouden besprekingen, dat de in dit artikel vervatte regeling niet slechts een recht geeft aan, maar tevens een zelfstandige plicht legt op de UNCI ten aanzien van de verwezenlijking van het zelfbeschikkingsrecht, al zal het initiatief ten deze ook kunnen uitgaan van een der partijen of de bevolking van enig gebiedsdeel van Indonesië.

Uit het schrijven, hetwelk de Nederlandse Regering onder dagtekening van 29 Juni 1950 van de Minister-President der RVSI mocht ontvangen, en waarvan door deze afschrift aan Uw Commissie werd gezonden, moge de UNCI zijn gebleken, dat de Regering van de RVSI het boven uiteengezette standpunt deelt.

De Nederlandse Regering meent tenslotte juist te handelen Uw Commissie hierbij afschrift te doen toekomen van het antwoord hetwelk zij onder dagtekening van heden richtte aan Minister-President Hatta naar aanleiding van diens vorengenoemd schrijven van 29 Juni 1950 aan de Nederlandse Regering.'